

DRÓB OZDOBNY

Paw złoty

Charakterystyka

Rodzaj *Pavo*, który paw złoty (*Pavo muticus*) tworzy razem ze swoim blisko spokrewnionym kuzynem pawiem indyjskim (*Pavo cristatus*) zaliczany jest do rodziny bażantowatych (*Phasianidae*) w rządzie ptaków grzebiących (*Galliformes*).

Po raz pierwszy podgatunek nominalny opisany został przez włoskiego przyrodnika Ulisse Aldrovandi (1522-1605) w XVI wieku. Opis stworzył na bazie wizerunku pawia jawańskiego przedstawionym na japońskim obrazie podarowanym papieżowi przez cesarza Japonii. Od dawna były wprowadzane do naturalnego środowiska Japonii gdzie występują w stanie półdzikim. Stąd Aldrovandi w swoim opisie podał Japonię jako ich ojczyznę. Początkowo nazwane „*Pavo Iaponensis*”

Drugim naukowcem, który naukowo opisał pawie jawańskie był szwedzki przyrodnik Karol Linneusz (1707-1778). Opisu dokonał w 1766 roku i to właśnie nauka jemu przyznaje odkrycie gatunku.

Paw jawański (inna nazwa Polska) posiada trzy podgatunki (Delacour, 1977). Wspomniany podgatunek nominalny *P. muticus muticus* oraz dwie pozostałe formy *P. muticus imperator* oraz *P. muticus spicifer*.

Jak podaje Johnsgard (1999) *P. muticus spicifer* scharakteryzo-

To niesamowity spektakl - samiec *Pavo muticus imperator* (Tajlandia) w zalotach

wali dwaj naukowcy George Shaw (1751-1813) oraz Frederick Polydor Nodder (1773-1801).

Natomiast „Imperatory” odkryte zostały przez Jeana Delacoura (1890-1985) z Francji w 1949 roku

Pierwszym ornitologiem, który oglądał na żywo pawie złote był francuz François Levaillant (1753-1824). Paw złoty w starożytności

był symbolem władców Birmy. Jego wizerunek przedstawiany był na banknotach tego państwa.

Pawie złote bardzo łatwo krzyżują się z pawiami indyjskimi wydając na świat płodne potomstwo nazywane pawiami szmaragdowymi

nielicznymi różnicami w upierzeniu oraz braku u samic tak okazałego trenu jakim może poszczycić się samiec nie wykazuje się większego dymorfizmu płciowego. Samiec jak przystało na bażanty jest tą nieco piękniejszą płcią. Charakteryzują go błękitne pióra na ciemieniu oraz długi pionowo stojący błękitny czub. Naga, biała skóra w koło oczu. Żółte, nieopierzone pokrywy uszne. Szyja długa, opierzona piórami w kolorze zielonym mieniącymi się złotym nalotem podobnie jak pierś, brzuch, podbrzusze, oraz górna część grzbietu. Pokrywy skrzydłowe błękitne pióra tam rosnące posiadają mocny efekt opalizujący. Lotki pierwszorzędowe płowo ceglaste reszta lotek czarna. Tren długi składający się z piór nadogonowych ozdobionych wielkimi pawimi oczkami (tak jak u pawia indyjskiego) ze złotym połyskiem. Nogi długie popielate ozdobione pojedynczymi ostrogami. Koguty osiągają aż 200 cm, niektóre osobniki nawet 220 cm z czego na ogon przypada 140-160 cm, wagą od 3 850-5 000 g.

Różnice w upierzeniu poszczególnych podgatunków są znikome. Występują na brzuchu, podbrzuszu,

bokach ciała i pokrywach skrzydłowych i tyczą się odcienia piór.

Dla przykładu u podgatunku *P. muticus spicifer* posiadają ciemniejsze odcienie piór niż u opisanego powyżej podgatunku nominalnego, który charakteryzuje się stosunkowo najbardziej jasną barwą upierzenia. Natomiast podgatunek *P. muticus imperator* posiada ciemniej ubarwione pióra na bokach ciała.

Pawice w zasadzie nie posiadają okazałego trenu oraz ostróg (choć niektóre je posiadają). Nie posiadają też tak intensywnego efektu opalizującego na upierzeniu oraz są mniejsze. Dorastają do 110 cm osiągając wagę 2 700 do 4 000 g.

Występowanie

Ojczyzną pawia jawańskiego jest południowa Azja. Występują na Jawie, Półwyspie Malezyjskim, Przesmyku Kra, Indochinach, w Chińskiej prowincji Yunnan, Tajlandii, Birmie i Indyjskim stanie Asam. Dawniej występowały jeszcze w Bangladeszu, Malezji oraz obejmowały szerszy obszar w Indiach.

Na obszarach tych zamieszkują bardzo zróżnicowane biotopy. Jak podaje Johnsgard (1999) spotkać je można zarówno na otwartych łąkach, w wiecznie zielonych lasach z gęstym podsystemem krzewów i roślin ciernistych, polach uprawnych i w ich okolicach. Bardzo często występują wzdłuż rzek, na których brzegach szukają pożywienia. Preferują obszary położone między 2 300 a 3 000 m. n.p.m.

Baza pokarmowa złożona jest głównie z wysokobiałkowych bezkręgowców, które bardzo licznie i obficie występują w mulach rzecznych. Ponadto chętnie odżywiają się termitami, świerszczami ćmami, konikami polnymi oraz mrówkami nie gardzą również jagodami, żdźbłami traw i pąkami kwiatów.

Dorosłe samce zazwyczaj żyją samotnie natomiast kury oraz młode koguty w grupach.

Hodowla

Pawie złote należą do „trudnych” w hodowli. By móc utrzymać te ptaki z powodzeniem należy spełnić szereg wymogów. Jak powszechnie wiadomo pawie lepiej nadają się do hodowli wolno wybiegowej aniżeli wolirowej. Dlatego jeżeli dysponujemy wybiegiem np. w postaci ogrodu po, krótkiej aklimatyzacji w woliery i podcięciu im lotek pierwszego rzędu można je wypuścić na wybieg. Jeżeli nie posiadamy takiej możliwości, do ich hodowli należy przeznaczyć obszerną i wysoką woliery, której minimalna powierzchnia będzie wynosić 40 m², a jej wysokość 3 m. Woliery powinna być obsadzona roślinnością, ale należy pamiętać by część jej powierzchni przezna-

© Friedrich Esser

Wygląd

Są to jedni z największych przedstawicieli rodziny bażantowatych. Dominującą barwą w upierzeniu pawia jawańskiego jest kolor złoty oraz zielony. Dlatego w Polsce potocznie nazywane są pawiami złotymi, a w języku angielskim Green Peafowl (paw zielony). Poza

© Friedrich Esser

czyć na arenę gdzie samiec będzie mógł w okresie sezonu rozrodczego prezentować swój piękny tren. Ponadto bardzo ważnym elementem ich hodowli jest ogrzewanie i dobrze izolowane pomieszczenie na okres późnej jesieni oraz zimy, kiedy temperatura na zewnątrz spada poniżej zera. Są bardzo podatne na przemrożenia dlatego wymóg ten jest konieczny. W zimę w wolierze wewnętrznej powinna utrzymywać się temperatura w granicach 10-20°C. W wolierze może przybywać tylko jeden kogut w towarzystwie kur. Nie należy dołączać innych ptaków np. bażantów lub kur, gdyż samce pawia złotych bywają agresywne. Są podatne na chorobę zwaną czarną główką (*Histomonas meleagridis*) wywołaną inwazją pasożytów, przeziębienia (głównie ptaki młode), a także na choroby bakteryjne.

Pawie złote bardzo łatwo krzyżują się z pawiami indyjskimi wydając na świat płodne potomstwo nazywane pawiami szmaragdowymi. Dlatego jeżeli będziemy utrzymywać je na wybiegu, a naszym zamiarem będzie utrzymywanie ich w czystości gatunkowej, to nie należy ich dołączać do pawia królewskich.

W hodowlach za podstawową karmę można stosować mieszankę ziaren zbóż i nasion tak jak w przypadku większości gatunków bażantów. Dietę należy urozmaicać owadami i ich larwami np. w postaci larw mrówek czy poczwarek mącznika oraz zielonymi częściami roślin. Chętnie spożywają żdźbła trawa oraz inne rośliny np. liście mniszka pospolitego lub krwawnika.

Samica *Pavo muticus imperator*

Rozmnażanie

Są poligamiczne. Sezon rozrodczy w naturze rozpoczyna się w różnych ramach czasowych w zależności od regionów w jakich występują. Dla przykładu w Indiach trwa on od stycznia do kwietnia, a na Półwyspie Malajskim od listopada do maja z najintensywniejszym jego przebiegiem w miesiącach styczeń – luty. W krajach tropikalnych uwarunkowane jest to okresem pory deszczowej. Podczas lęgów samiec głośno tokuje (niewiele ciszej od pawia indyjskiego) oznajmiając swoją obecność rywalom oraz samicom. Kiedy w jego pobliżu pojawi się pawica rozpoczyna taniec godowy. Rozkłada swój piękny tren, prezentując go najlepiej jak potrafi. Potrzęsa nim oraz kieruje w stronę partnerki. Nauka udowodniła, że samice potrafią „liczyć” oczka na trenie. Ich liczba sugeruje wiek samca oraz jeżeli pióra mienia się odbijając światło świadczy to o tym, że dany kogut jest zdrowy. Kiedy samica jest gotowa do kopulacji

kuca przed pawiem, a on wbiega na nią jednocześnie składając swój tren i wydając przy tym bardzo przenikliwe dźwięki. Kiedy akt dobiegnie końca samiec oddala się na parę metrów od samicy, rozkłada tren i potrzęsa nim kierując go w jej stronę.

Pawica buduje gniazdo na ziemi w dobrze zakamuflowanym miejscu i jak podaje Hoogerwerf (1949) składa do niego zazwyczaj od 3 do 4 jaj, ale może znieść nawet 8. Składane są co dwa dni. Ich średnia waga wynosi 114,9 g.

Inkubacją oraz odchowem młodych zajmuje się wyłącznie samica. Inkubacja trwa od 26-28 dni. Przez pierwsze dni życia pisklęta nocują z matką na ziemi chroniąc się pod jej pokrywami skrzydłowymi. Jeżeli samica utraci leg często go powtarza.

W hodowlach europejskich ptaki te sezon rozrodczy rozpoczynają wraz z wydłużającym się dniem świetlnym, a więc w miesiącach wczesno wiosennych. Przebieg ceremoniału godowego odbywa się tak jak i w naturze. Hodowcy często podbierają pierwsze jaja. Przez co uzyskują ich więcej od samicy. Zostawiają jej 2 lub 3 leg, który często sama inkubuje, a następnie odchowuje pisklęta.

Ochrona

Populacja występująca w naturalnym środowisku ma tendencję spadkową spowodowaną powszechną degradacją siedlisk, polowaniami, wybieraniem jaj z gniazd oraz piskląt. Populację dziko

żyjącą szacuje się na 5-10 tys. osobników, natomiast BirdLife International (2013) na dwa razy więcej tj. 10-20 tys. osobników.

Są prawnie chronione na terenie parków narodowych w których występują tj. Huai Kha Khaeng Wildlife Sanctuary w Tajlandii, Parku Narodowym Cat Tien w Wietnamie i Parku Narodowym Baluran na Jawie). W hodowlach głównie europejskich i amerykańskich tworzona jest rezerwa populacyjna. Ponadto pod patronatem World Pheasant Association (WPA) ptaki są reintrodukowane w naturalne środowisko.

Ostatnie lata pozwoliły dobrze poznać opisywany gatunek co zaowocowało tym, że paw ten z nielicznego w hodowlach stał się częstszym ich mieszkańcem i co więcej jego popularność ciągle rośnie.

tekst: **Karol Sepielak**
zdjęcia: **Friedrich Esser**

Od autora:
Składam serdeczne podziękowania dla Pana **Friedrich Esser** (World Pheasant Association) za przesłanie zdjęć do niniejszego artykułu

PTAKI EGZOTYCZNE

Konury

kontynuacja ze strony tytułowej

- ary w miniaturze

KAKTUSOWA

Konura kaktusowa (*Aratinga cactorum*) zamieszkuje Brazylię. Znane są dwa podgatunki geograficzne (*A. c. cactorum* i *A. c. caixana* – granica ich występowania przebiega na rzece Rio San Francisco) nieznacznie różniące się od siebie ubarwieniem. Papuga ta dorasta do 25 cm długości. Odznacza się niemal jednolicie zielonym ubarwieniem z brązowymi piórami na głowie i gardle oraz żółtawym brzuchem. Zewnętrzne lotki mają niebieskawy połysk. Oczy są pomarańczowe, zaś łapy szare. Dymorfizm płciowy zaznacza się słabo – wiele samic ma nieco ciemniejsze ubarwienie niż samce. Również okazy młodociane są ciemniejsze – mają przy tym ciemne tęczałki oczu.

Nazwa gatunkowa tych papug pochodzi od ich naturalnej diety, która w znacznej mierze składa się z owoców kaktusów. Konura kaktusowa preferuje bowiem tereny stepowe i półpustynne, porośnięte zaroślami sukulentów. Występuje jednak również w suchych lasach oraz wśród karłowatych drzew. Najczęściej bywa obserwowana w parach lub niewielkich grupkach rodzinnych. Ze względu na maskujące ubarwienie upierzenia jest dość trudna do wypatrzenia. Poza wspomnianymi owocami kaktusów zjada również nasiona, jagody, pąki i kwiaty. Sporadycznie zdarza jej się również czynić szkody w uprawach rolniczych, zwłaszcza kukurydzy.

Gatunek ten doskonale nadaje się do hodowli domowej. Jak na konurę jest stosunkowo cicha i wykazuje

umiarkowane zapędy niszczycielskie. Pojedyncze ptaki, które bardzo przywiązują się do swego opiekuna można pielęgnować w klatkach, jednak przy założeniu, że będą z nich regularnie wypuszczane. Do celów hodowlanych parę tych papug najlepiej umieścić w dużej wolierze. Ich wyżywienie nie stwarza większych problemów – należy podawać mieszankę ziaren (najlepiej ubogą w słońce), zieleninę (gwiazdnicę, mniszek lekarski, rzeżuchę), skielkowane ziarno, owoce (jabłka, gruszki, winogrona, banany, mandarynki, fragmenty melona, figi, kawałki orzechów kokosowych z kopra), a od czasu do czasu odrobinę larw mączniaka, tartą marchew czy kawałki kolb kukurydzy, z których ptaki z zapałem wydziobują niedojrzałe ziarno. Konieczna jest regularna suplementacja mineralna.

Konury kaktusowe regularnie mnożą się w niewoli. Jaja w ilości 4-6 szt. są składane w solidnych budkach o wymiarach 25x30x50 cm z otworem wejściowym o średnicy 6 cm. Wysiaduje je wyłącznie samica. Pisklęta wykluwają się po 24-25 dniach. Dobrze karmione

Konura kaktusowa odznacza się niemal jednolicie zielonym ubarwieniem z brązowymi piórami na głowie i gardle oraz żółtawym brzuchem

opuszczają budkę lęgową po ok. 7 tygodniach.

BRAZYLIJSKA

Konura brazylijska (*Aratinga aurea*) zgodnie z nazwą zamieszkuje większą część Brazylii na południe od Amazonki i na wschód od rzeki Rio Madeira. Jest spotykana również we wschodniej Boliwii i północno-zachodniej Argentynie. Osobny podgatunek – *A. a. major* – różniący się wyjątkowo nieco większymi rozmiarami – występuje w dwóch miejscach w północnym Paragwaju. Papuga ta dorasta do 26 cm długości (*A. a. major* do 30 cm). Nad dziobem posiada charakterystyczną plamę w kolorze brzoskwiniowym okoloną niebieskawymi piórami. Upierzenie całego ciała jest zielono-żółte. Na grzbiecie ptaka zielone pióra mają szarawy odcień. Policzki, gardło i górna część piersi są oliwkowozielone. Brzuch ma barwę zielono-żółtą. Część lotek jest błękitno-niebieska. Tęczałki oczu dorosłych ptaków mają kolor pomarańczowoczerwony, zaś wokół oczu występują wąskie, pomarańczowe otoki. Łapy są szare. Samice nieznacznie różnią się od samców bardziej zielonymi piórami na piersi i brzuchu (mniej jest żółtych akcentów). Okazy młodociane nie mają pomarańczowych otoków wokół oczu, zaś ich tęczałki są ciemne.

Konura brazylijska jest mieszkanką stepów porośniętych trawami, kaktusami i zaroślami. Występuje również na obrzeżach lasów. Zwykle przebywa w małych, rodzinnych grupach składających się najwyżej z 8 osobników, rzadziej tworzy większe stada. Jej dieta w naturalnym środowisku opiera się na nasionach, owocach i orzechach, okazjonalnie uzupełnianych owadami i ich larwami. Niekiedy czyni szkody w uprawach rolnych, zwłaszcza zbóż.

Papugi te są bardzo inteligentne i szybko przywiązują się do swojego opiekuna. Z reguły bez trudu udaje się je nauczyć powtarzania pojedynczych słów, a nawet całych zwrotów. Są jednak stosunkowo głośne. Pojedyncze, regularnie wypuszczane okazy można pielęgnować w klatkach, zaś dla par hodowlanych konieczne są obszerne wolierze. Pod względem żywienia gatunek ten nie różni się znacząco od konury kaktusowej.

Konury brazylijskie regularnie rozmnażają się w niewoli. W wolierze należy umieścić mocną budkę o wymiarach 25x25x35 cm. Samica składa w niej 3-6 jaj, które następnie wysiaduje przez 23-24 dni. Pisklęta

dokończenie na nast. stronie ➔